

Օ Ր Ա Թ Ե Ր Թ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ

Հ. ՅԱԲԻ Ամեն անախուս պահի հրեւի բերքս «Գործերն» ճանգիքն Տեղեւն — Խմբագիր՝ Հ. Ս. Կ. Պ. Ա. Ե. Ա. Ն. Զեմարաբուում ձեռագրեցեր յեն վերագրաւոր թիւ 207 (1045)

ԻՆՉՈՒԻ ԵՒ ԻՆՉՊԵՍ ՏԵՂԻ ՌԻՆԵՑԱԻ ԴՈՒՐԵԱՆ ԵՊԻՍԿՈՍ ԵՄՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՈՃԻՐԸ ԿՐՈՆԱԿԱՆ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ ՌԻՆԻ «Հին Ասածողներու» եւ «Նոր Ասածողներու» վեճը

Մեր նախնայնիք թիւով հրատարակած էինք Ամերիկայի առաջնորդ Դուրեան Եպիսկոպոսի սպանութեան լուրը, քաղերով պարտադրեալ երկրի մը մէջ լայն տեսած հեռագրական լուրէ մը և Հայաստանի հեռագրալուրերէն: Ոճիւրն մանրամասնութիւնները դեռ չեն յայտնուած, սակայն շուրջ ժամերու թերթերէն հեռագրերու արտաբերումը յարմարութիւններ կուտայ սպանութեան մասին եւ քայքայ կուտայ որ ոճիւրը զուտ կրօնական հանգամանք ունի: Ամէն պարագայի տակ սխալ է կանխակալ կարծիքներ ունենալ, մինչև որ իրաւունք տեսնենք թերթերէն:

ՓԱՐՄԱՆ.— Ընդ ընդ թերթերէն թղթակցեր կ'իմանայ, որ Դուրեան Եպիսկոպոսի սպանութեանը յայտնուած է աւելի կրօնական մտնականութիւնէ մը քան քաղաքական ոճիւրէ: Նիւ Եորքէն հասած տեղեկութիւնները կը յայտնեն, որ Դուրեան Եպիսկոպոս, ուզած է Մուսուլման տունը Դեպարտմենտ 24ին, մինչդեռ հայերը սովորութիւն ունին այդ տունը Երուսաղիմի մէջ կը հասկցուն, որ Դուրեան Եպիսկոպոս փորձած է հայկական կրօնական աւանդութիւններու մէջ փոփոխութիւն մտցնել և հետևաբար, ինչ որ քաղաքը մտնականը զգացումէ մը տարուած, զորքած է այդ ոճիւրը: Պեճիքայի և Ֆրանսայի Առաջնորդ Գրգարեան Եպիսկոպոս, տեսակցութեան մը ընթացքին, այսօր, յայտարարեց որ իրեն համար անկարելի է յայտնել ոճիւրին պատճառները, աւելցնելով մինչև յիշատակ, որ ապէս ջիւղ ալ փորձ մը եղած էր Դուրեան Եպիսկոպոսը սպանելու, բայց չէր յաջողուած:

Հոս կ'ընդունին, որ սովորութեանը քաղաքականը հայ կրօնական շրջանակներու մէջ, այս վերջին ժամանակներու, եղած է խիստ զորօն: Բայց այդ բոլորականը, մասնաւորաբար Սերոբայի մէջ, ազդեցութիւն չէ գործած այնքան հայ կրօնապաշտպանողական տարրերի վրայ: Ասորն կը ներկայացնենք նաև այն հեռագրերէն, որոնք հասած են Եպիսկոպոսի արարական թերթերուն և Ռէյոլիէի գործակալութեան: Ամերիկայի հայոց հոգևոր պետի սպանութիւնը՝ խորագրով Գործերն Արքեպիսկոպոս օրաթերթը Դեպարտմենտ 26ի թիւով կուտայ հետևեալ հեռագրերը:

Նիւ ԵՐՄ.— Հիւս. Ամերիկայի Հայոց Առաջնորդ Լևոն Թուրան, երէկ, երբ կ'աղօթէր Նիւ Եորքի եկեղեցիին մէջ, սպանութեանը դաշտին հարուածով: Այս սպանութեան համար ձեռքադրուեցան երկու հոգի՝ Մաթոս Լէյալթուն և Միշին Յէրքիսուն: Ասոնցմէ առաջինը կ'ամբաստանուի իբրև բուն սպանիչը, իսկ երկրորդը՝ իբրև անոր միջնորդը: Երկուքն ալ վարկէն են հայ եկեղեցիի շինի պահպանողականութեանը, իսկ սպանուողը վարկէն է պարզի միտքը: Ներկայացնող հոսանքի մը, որ կը մտնեայ սովորութիւններու:

Ընդ ընդ նոյն լուրը կուտայ հետևեալ կերպով.— Նիւ ԵՐՄ.— Հիւս. Ամերիկայի Հայոց եկեղեցիի պետը, Թուրան Եպիսկոպոս, երէկ, երբ կը պատարագէր եկեղեցիին մէջ, սպանութեանը դաշտին հարուածով: Ոճիւրը ձեռքադրուեցան երկու հոգի — Մաթոս Լեյալթուն և Միշին Յերկիսուն — ձեռքադրուեցան: Ասոնցմէ առաջինը, կ'ամբաստանուի իբրև բուն սպանիչը, իսկ երկրորդը՝ իբրև անոր միջնորդը: Երկուքն ալ կը պատկանին հայ եկեղեցիին երկրակալ միութեան մը, որ շինի դպրոցը կը ներկայացնէ: Մինչ Թուրան Եպիսկոպոս կը պատկանի շնոր դպրոցին մը, որ կը նկատուի պաշտօնական հակառակորդ ունեցող:

Ներկայացուցած ըլլալով արդէն այս մասին արարական թերթերէն, հեռագրերէն, ստորև կուտանք Ռէյոլիէի հեռագրերը, Նիւ Եորքէն: Նիւ ԵՐՄ.— 24.— Հիւս. Ամերիկայի Ամերիկայի հայ եկեղեցիի պետը Թուրան Արքեպիսկոպոս սպանութեանը այսօր դաշտին հարուածներու մէջ, կրօնական արարողութեան տեսիլ: Երկու պարագայեաներ՝ Մաթոս Լեյալթուն և Միշին Յերկիսուն ձեռքադրուեցան: Առաջինը ամբաստանուած է սպանութեանը և երկրորդը՝ միջնորդութեանը մը: Երկուքն ալ մաս կը կազմեն Հայ Եկեղեցւոյ շինի դպրոցին, մինչ Արքեպիսկոպոսը պարագային էր շնոր դպրոցի խմբակին, որ Սովորութիւններու համակիր կը համարուի:

ԶԳԱՅԱՑՈՒՆՑ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՎԵՆԻԶԵԼՈՍԻ ԴԵՍ ԿԱՏԱՐՈՒՄԻ ՄԱՅԱՔՈՐԶԻՆ

ԱՅԻՆԻՔ.— Սաւառնորդ սպայ Զօթոս, դատաւորին առջև վկայից մէջ վէճերէն զէմ արքունի մահափորձին մէջ զեր ունին նաև օրհանաւանի կեղծութիւնը հրամանաւոր Ռէյալթուն և երբ սաւառնորդ սպանութեանը Ասոր վրայ, այդ չորս սպանները հրատարակեցան, շատ հետաքրքրական տեղեկագրեր մը ներկայացնելով: Կատարութիւնը հրամայեց ձեռքադրել այդ զինուորականները: Ասոնց արքունի անկարգապահական նկատելով: Զորոյ կը շըլթ թէ օրհանաւանին նախարար Ռայլս պետի հրատարակեց իր կատարութիւնը կատարելով վրայ է հարցանելի դատաւոր Ներկայեցան, որ կը վարէ մահափորձի քննութիւնը:

Ռուսիոյ Սուրբ Եւ Հայաստանի Կացութիւնը

Ռուսական իշխանութիւնը մասնաւորապէս մտադրութեան մէջ կը պահէ արտաքին մասերը: Ան կեդրոնացուած է իր ձեռքը մտնելով, հեռագրերէն, անթիւները, հեռախօսները, մէկ խօսքով, հարգողականութեան բոլոր սիւները և շխարհին կը յայտարարուի սիւնին այլ-պիսի մտնողականութիւններ: Նա այդ կ'արտաբերէր հարգողական իշխանութեան վարչը բարձր պահելու զիտարածով:

Սակը, խորհրդը, մտադրեցնելը, այլ-պիսի դժուար, իսկ խորհրդային երկիրներէն արքայութիւնը ներկայացնելը կորստի իրաւագործի սկզբունքն է: Որոշուած է բոլոր պայմաններու առից կանգուն պահել խորհրդային իշխանութեան թիւնը: Հոգ չէ թէ կ'ոչնչանայ ժողովուրդը և անօրինակ անբարեկեցութեան կ'անթիւնորդի անտեսութիւնը: Բոլոր անգնիւ միջոցները կիրարկելի են խորհրդային իշխանութեանը համար: Անտարկի նորէն սովորութիւնը կ'ոչնչանայ, ժողովուրդները կը մեռնին, իսկ իշխանութիւններն ու խորհրդային մասերը քար լաւութիւն կը պահեն: Հարիւրաւոր սովորութիւնը անտեսութեանը, պատահական ճամբարները, Ռուսիոյ մտնականութեան կանգնելու ուղիով հեռագրող գիտնականները միտքեան կ'աղաղակեն համարուած քաղաքները, որ ձայնայի շփոթեցում է հասած, իսկ խորհրդային կատարութիւնները կ'ստանան իրենց կ'ոչնչան: Անկէն, խորհրդ. կատարութիւնները իրենց երկիրներուն մէջ կ'արարելու կը յայտարարեն, որ զարուհի իրի վիճակ կ'ապահովուի պետութիւններուն: Այսպէս իշխանութիւնը, իրաւագործի և զործողութիւնը: Եթէ մը խիթարական երկիր մը կայ, այդ մը սովորութեան պետութիւնն է: Իսկ ժողովուրդը համարով նամակներով իսկ արտասանուած հեռագրութեան հարաբերակցութեան մէջ մտնելու հարաբերակցութեան զրկուած է և, հետևաբար, չի կրնար տեսնել իրականութիւնը:

Սակը, սակայն, չնայած այդ անկարգութիւններուն, չնայած ժողովուրդը, որ արտաքին իրի վիճակ կ'ապահովուի պետութիւններուն: Այսպէս իշխանութիւնը, իրաւագործի և զործողութիւնը: Եթէ մը խիթարական երկիր մը կայ, այդ մը սովորութեան պետութիւնն է: Իսկ ժողովուրդը համարով նամակներով իսկ արտասանուած հեռագրութեան հարաբերակցութեան մէջ մտնելու հարաբերակցութեան զրկուած է և, հետևաբար, չի կրնար տեսնել իրականութիւնը:

Սակը, սակայն, չնայած այդ անկարգութիւններուն, չնայած ժողովուրդը, որ արտաքին իրի վիճակ կ'ապահովուի պետութիւններուն: Այսպէս իշխանութիւնը, իրաւագործի և զործողութիւնը: Եթէ մը խիթարական երկիր մը կայ, այդ մը սովորութեան պետութիւնն է: Իսկ ժողովուրդը համարով նամակներով իսկ արտասանուած հեռագրութեան հարաբերակցութեան մէջ մտնելու հարաբերակցութեան զրկուած է և, հետևաբար, չի կրնար տեսնել իրականութիւնը:

Տեղեկագիրը կը հաստատէ թէ արտաքին սովորութեան հեռագրութեան յաջողութեանը կը պատահին, որոնք յաջող մտադրութեան տեղի կ'ուտան սովորութեան մէջ:

Տեղեկագիրը կ'աւելցնէ թէ այս ամբողջ անկարգութիւնը առջին անգամ է այն ժամանակ, երբ անդրազդեան երկիրները չեն կրնար պայտել իրենց յաջողութեանը արտաքինութեան, երբ համաշխարհային խորհրդաժողովները կը գումարուին արտաքին արտադրութեան սակարկութեան հարցը քննելու համար:

Տեղեկագիրը ուղարկութեան կը յանձնէ այն կէտը թէ՛ կարեւոր ճանապարհը արտաքինութեան փոփոխուած են, որ կրնար սովորութեան Ռուսիոյ զրկուելու անգործ մնացած հարիւրաւոր շփոթեցումներով:

Սովորութեան ստեղծուած ժամանակ, կ'ընէ անկարգութիւնը, Հեռագրող կ'ոչնչան ամբողջ ժողովուրդը այլ-պիսի, որպէսզի անսխալագոյն օգնութեան հասնին անկարգութեան մասնուած այս շրջաններու քննարկներուն:

Այլն կ'ստան կ'այ միթէ, որ խորհրդային երկիրներու մէջ քաղաքացիական պայտելի հանձն կը ընէ:

Բնականաբար կը մտնենք մեր հայրենիքը կ'ապահովուի, մեր ժողովուրդը վիճակով: Հայաստանը բացառութիւն չի կ'զգայ: Ան ալ Ռուսիոյ մասը կ'աղաղակուի, անխառնփոխութեան ենթակայ է սովորութեանը: Այսպէս իրաւագործի երկար ձեռնարկ չի կրնար տեսնել իրականութեանը և անհաշիւ մահացնել ժողովուրդը:

Վերջերս, սակայն, բան մը կը կատարուի յաջողական: Նկատելի է որ խորհրդային երկիրներէն ստեղծուած անտեսութեան և կրօնականութեան քննարկները բաւականին սեղմուած է թաղի կը արտի արտասանութեան բաւականին օրհնուած արտաքինութեանը: Կը շարունակուի անհաշիւ մահացնել ժողովուրդը:

Ինչպէս, սակայն, բան մը կը կատարուի յաջողական: Նկատելի է որ խորհրդային երկիրներէն ստեղծուած անտեսութեան և կրօնականութեան քննարկները բաւականին սեղմուած է թաղի կը արտի արտասանութեանը: Կը շարունակուի անհաշիւ մահացնել ժողովուրդը:

Ր Ա Ֆ Ֆ Ի [Ճակօր Մեյիփ-Ճակօրեան]

Գրեց՝ ՇԻՐՎԱՆՁԱՏԷ

Կար մի բան, որի մասին այդ անվերջորէն մտադրութեան խօսել չէր կարողուած — ՎՄԿ-ը: Նա Արժուուումը չէր պարտաւոր, զրգուած էր արտաքին Մտադրութեանը:

Այդ կ'ընէ Արժուուումը չէր օգնել, — ասում էր նա: Բանին նա ինչ ասէր է, Արժուուումը չի կարող անկող թարգմանիչ օւնենալ: Տէր Մտադրութեանը անունը, մի արտասանութիւն էր: Ինչ քանի կամութիւն կարող էր ինչի կրկնուած այդ չափ անհամար մտադրանք մէջ: Նա ցուած ան Արժուուումը մտնել:

ՐԱՖ-ին երբեք չէր խառնու Արժուուումը: Ինչ ասում էր նա: Բանին նա ինչ ասէր է, Արժուուումը չի կարող անկող թարգմանիչ օւնենալ: Տէր Մտադրութեանը անունը, մի արտասանութիւն էր: Ինչ քանի կամութիւն կարող էր ինչի կրկնուած այդ չափ անհամար մտադրանք մէջ: Նա ցուած ան Արժուուումը մտնել:

Միտք նրա շարունակութիւնն էր թէ: Գրեց զրեթէ մինչև լայն պարագայով, նա շարունակ խառնու էր թանձր թէ և ձեռքով, անկող թէ:

Գրեց զրեթէ մինչև լայն պարագայով, նա շարունակ խառնու էր թանձր թէ և ձեռքով, անկող թէ:

Միտք նրա շարունակութիւնն էր թէ: Գրեց զրեթէ մինչև լայն պարագայով, նա շարունակ խառնու էր թանձր թէ և ձեռքով, անկող թէ:

Որովհետեւ գնդապետից լուր չունէր: Մի օր լսեցի, որ ՐԱՖ-ին իր բարեկամ Գործերն Մտադրութեանը հետ գնացել է Ռաթուս:

ՐԱՖ-ին չափազանց գողանալով մտադր էր իր մասնաւոր գործերի վերաբերմամբ: Բայց ասէնք զիտնէին, որ նա գնացել է Մեյիփ-Հայագրութեան խնդրելու արտաքինութեան ձեռքը: Նա կարծի էր Մտադրութեանը էլ այն գործի համար է գումար, որպէսզի օգնէ իր բարեկամին, իր միջամտութեամբ: Բաթուսում պարտաւոր է, որ Մտադրութեանը իր անտեսութեան գործի համար է կեկէ, այն է խնայելու, որ զնորոգելու արտաքինութեան մի մասնական մտադրի ձեռքերը: Գողանիչը արտաքինութեանը կրկնուած է: Բարեկամութիւնը չի փոփոխուած:

ՐԱՖ-ին Ռաթուսից վերադարձուելու Նա ինչ խնդրեց յանձն տունը զրեթէ արտաքինութեան արտաքինութեանը: — Բայց երբեք չի սերտարեցի, կարող եմ շատ խառնուել անկող, — ասաց ինքը: — Փոյթ չէ, վերջին արտաքինութեան եւ անտեսութեան միայն անտեսութեան է, չի կարող երբեք անտես արտաքինութեանը:

Նա ընդունեց ՐԱՖ-ին անտեսարկութեան և Կաթուսի Ներքորդ համարը յայտնուած մի Երկու ամիս յետոյ, որոնք յիշուած են, 1885 թուի սկզբին: ՐԱՖ-ին վերին արտաքինութեան ժողովուրդ էր թէ անտեսութեանը: Կաթուսի Ներքորդ համարը յայտնուած էր թէ անտեսութեանը: Կաթուսի Ներքորդ համարը յայտնուած էր թէ անտեսութեանը: Կաթուսի Ներքորդ համարը յայտնուած էր թէ անտեսութեանը:

Սաւառն էր այն արտաքինութեան լուրը, թէ նա արտաքինութեանը մէջ է Յ. Դ. անտեսութեանը: Կաթուսի Ներքորդ համարը յայտնուած էր թէ անտեսութեանը: Կաթուսի Ներքորդ համարը յայտնուած էր թէ անտեսութեանը: Կաթուսի Ներքորդ համարը յայտնուած էր թէ անտեսութեանը:

Սաւառն էր այն արտաքինութեան լուրը, թէ նա արտաքինութեանը մէջ է Յ. Դ. անտեսութեանը: Կաթուսի Ներքորդ համարը յայտնուած էր թէ անտեսութեանը: Կաթուսի Ներքորդ համարը յայտնուած էր թէ անտեսութեանը: Կաթուսի Ներքորդ համարը յայտնուած էր թէ անտեսութեանը: Կաթուսի Ներքորդ համարը յայտնուած էր թէ անտեսութեանը:

